

Prof. dr hab. Aleksandra Łuszczyńska
Wydział Psychologii we Wrocławiu
Filia we Wrocławiu
SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

Warszawa, 11 listopada 2021

**Opinia dotycząca dorobku naukowego Dr Łucji Bieleninik
opracowana w ramach postępowania habilitacyjnego
prowadzonego przez Radę Dyscypliny Psychologia
w Uniwersytecie Gdańskim**

1. Informacje ogólne – posiadane stopnie naukowe

Dr Łucja Bieleninik ukończyła studia magisterskie w zakresie psychologii w Uniwersytecie Gdańskim (2008). Tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie psychologii uzyskała w 20012 roku, również w Uniwersytecie Gdańskim. Po uzyskaniu doktoratu w latach 2021-2018 pracowała jako postdoc w organizacji naukowej Uni Research w Bergen (Norwegia), a od 2018 roku pracuje jako adiunkt w Uniwersytecie Gdańskim oraz jako współpracownik Norweskiego Centrum Badawczego AS NORCE (Bergen, Norwegia).

2. Ocena osiągnięcia naukowego (stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej)

Jako osiągnięcie naukowe dr Bieleninik przedstawia cykl pięciu publikacji wydanych w międzynarodowych impaktowanych czasopism. Cykl jest zatytułowany „Efektywność muzykoterapii jako metody wspomagającej interakcje społeczne dzieci ze spektrum autyzmu.” Publikacje są pracami wieloautorskimi, w trzech z nich dr Bieleninik jest wiodącym autorem. Znacząca rola Kandydatki w powstaniu tych prac nie budzi wątpliwości i jest dobrze udokumentowana oświadczeniami współautorów.

Zawarte w cyklu publikacje zostały zamieszczone w czołowych światowych czasopismach. Publikacja Bieleninik i Gold (2021) jest cytowana 1 raz w bazie Scopus, Bieleninik, Geretsegger i in. (2017) – 52 razy, Bieleninik, Posserud i in. (2017) – 29 razy, praca Geretsegger i in. (2016) – 7 razy, a praca Crawford i in. (2017) – 10 razy.

Podsumowując, biorąc pod uwagę fakt iż muzykoterapia w autyzmie to stosunkowo wąski temat, dwie prace Kandydatki (tj. Bieleninik, Geretsegger i in., 2017; Bieleninik, Posserud i in., 2017) wzbudziły duże zainteresowanie w środowisku badaczy i można je ocenić jako dobrze rozpoznawane na świecie i jako stanowiące znaczący wkład. Praca Bieleninik i Gold (2021) jest świeżo opublikowana, a więc trudno ocenić jaki rezonans będzie miała wśród badaczy z obszaru którym zajmuje się dr Bieleninik.

W przypadku dwóch pozostałych publikacji, rola dr Bieleninik jest raczej rolą wspomagającą, niż wiodącą. Na przykład, w pracy Geretsegger i in. (2017), jak wynika z oświadczeń współautorów wiodącą rolę miało trzech pozostałych współautorów, odpowiedzialnych za koncepcję badania, analizę danych i przygotowanie pierwszej wersji publikacji. Rolą dr Bieleninik było administrowanie projektu i kontrola danych oraz współpraca przy rewizji tekstu. W pracy Crawford i in. (2017) dr Bieleninik pełniła funkcję koordynatora badania i współpracowała przy rewizji tekstu. Podsumowując, rola dr Bieleninik w dwóch z pięciu przedstawionych w cyklu publikacji nie dotyczyła najbardziej kluczowych (i odkrywczych) elementów badań, takich jak konceptualizacja celu badawczego, planowanie badań, analiza wyników czy wiodąca rola w przygotowaniu pierwszej wersji manuskryptu. Rola koordynatora badań sprawowana przez dr Bieleninik była niewątpliwie ważna, i choć odpowiada za jakość przeprowadzonego badania, jej wkład jest wtórny wobec wkładu wiodących czy korespondujących autorów. W opinii recenzentki, trudno więc ocenić czy wkład w dwie omawiane publikacje, tj. Geretsegger i in. (2017) i Crawford i in. (2017) można oceniać jako znaczący wkład w rozwój dyscypliny, wypracowany przez dr Bieleninik. Ta opinia jest oparta na ocenie roli jaką w przygotowaniu publikacji odegrała dr Bieleninik, a nie na ogólnym znaczeniu publikacji.

Praca Bieleninik, Geretsegger i in. (2017) ukazała się w jednym z najbardziej znaczących periodyków światowych z obszaru zdrowia (*JAMA*). Prezentuje ona wyniki z bardzo starannie przeprowadzonego badania nad efektywnością dodania komponentu terapeutycznego (muzykoterapii - improvisational music therapy) do programu standardowej opieki nad dzieckiem z zaburzeniem ze spektrum autyzmu (ASD). Zaprezentowane badania są doskonałe w odniesieniu do ich celu, jakości i skali. Badania te spełniają wszystkie kryteria najlepszych badań, spełniających złote standardy w pre-rejestrowanych badaniach typu randomized controlled trial (RCT). Badania przeprowadzonych przy bardzo

silnej kontroli procedur badawczych, przeprowadzono tzw. sensitivity analysis, oraz starannie wybrano kluczowe zmienne wynikowe (poziom symptomatologii u dzieci). Należy dodać, że badanie przeprowadzono w dużej próbie, a efektywność oceniano w okresach do 12-mcy. Wszystkie te charakterystyki sprawiają, iż wyniki badania trudno zakwestionować i pozyskana w nich wiedza niewątpliwie jest kluczowa dla praktyki leczenia dzieci z ASD. Jako badacz prowadzący badania RCT i recenzujący je np. dla Komisji Europejskiej, przyznaję, że trudno mi znaleźć merytoryczne słabości badania. Wyniki badania stanowią bardzo znaczący wkład w rozwój dyscypliny i w rozwój praktyki opartej o dowody empiryczne najlepszej jakości. Badanie Bieleninik, Geretsegger i in. (2017) należy do najlepszych prac klinicznych (w zakresie, celu, metod i znaczenia wyników), jakie recenzowałam w swojej karierze. Jakość publikacji jest z zasługą całego zespołu, ale rola dr Bieleninik jest kluczowa.

Druga z prac wskazanych w cyklu (Bieleninik, Posserud i in., 2017) to meta-analiza stabilności diagnozy ASD oraz nasilenia symptomów ASD. Badacze podjęli zagadnienie które jest bardzo ważne z punktu widzenia praktyki klinicznej, choć w badaniach oryginalnych często traktowane jest drugoplanowo lub wprost pomijane. Stąd znaczenie i nowatorstwo przeprowadzonej meta-analizy oceniam jako wysokie. Przeprowadzone badania spełniają wiele standardów meta-analiz, sformułowanych we wskazówkach PRISMA. Meta-analiza ma jednak pulę drobnych słabości: np. brak obliczenia współczynnika zgodności osób kodujących ten sam materiał; brak zastosowania jednego z narzędzi do oceny jakości przeprowadzonych badań (i ilościowego podejścia do oceny jakości badań oryginalnych, np. za pomocą narzędzia STROBE). Brakuje również szczegółowych informacji na temat kodowania zbieranych danych, czy powodów wyłączenia (np., na etapie po ocenie pełnego tekstu badania oryginalnego). Zamiast opierać się (wyłącznie) o I-kwadrat w ocenie heterogeniczności warto wziąć pod uwagę np. Tau, ze względu na ograniczenia współczynnika I-kwadrat (por. np. Borenstein i in., 2017, *Research Synthesis Methods*). Do oceny tzw. zniekształceń warto wykorzystać analizę typu test Eggera, pozwalający na analizę zależności między wielkością estymowanego efektu a wielkością prób w badaniach oryginalnych.

Niezależnie od tych słabości metodologicznych, badanie jest niewątpliwie dobrej jakości, nowatorskie jeśli chodzi o cele badań, stanowiące znaczący wkład w rozwój dyscypliny i opartej o dowody empiryczne praktyki klinicznej w postępowaniu z osobami z ASD. Dowodem rozpoznania znaczenia tej meta-analizy jest znacząca liczba cytowań pracy (w wielu przypadkach te cytowania pojawiają się w wiodących czasopismach z obszaru ASD czy najlepszych czasopismach psychologicznych, np. *Psychological Bulletin*). Wysoko oceniam znaczenie publikacji Bieleninik, Posserud i in., (2017) oraz uznaję jej jakość za dobrą.

Trzecia praca (Bieleninik i Gold, 2021) przedstawia analizę zmiennej wynikowej kluczowej dla procesu implementacji terapii, a mianowicie jej koszt ekonomiczny (oraz moderatory kosztowności). Ocena kosztów implementacji terapii jest oceną podstawowego wskaźnika wdrażania procedur terapeutycznych. Z punktu widzenia nauki o implementacji jest to absolutnie kluczowa wiedza pozwalająca porównać różne formy terapii na wymiarze innym niż 'tylko' zmiana w zakresie poziomu symptomów ASD. Starannie przeprowadzono wielozmiennowe analizy, kontrolujące efekty czynników ubocznych i analizę podgrup pacjentów zależnie od rodzaju terapii. Słabością badania jest brak ocenienia tzw. cost-effectiveness, czyli wskazania co możemy uzyskać (np. jaką zmianę w symptomach ASD) za daną kwotę EUR (a nie tylko ogólny koszt). Niezależnie od tego, praca jest poważnym wkładem w rozwoju opartej o dowody praktyki klinicznej i jako taka ma duże znaczenie zarówno dla rozwoju dyscypliny (psychologia kliniczna, a także zdrowie publiczne).

Trzecia publikacja dr Bieleninik została zamieszczona w periodyku wydawanym przez MDPI. Z recenzenckiego obowiązku dodam, iż wydawnictwo MDPI wzbudza kontrowersje i ma niejednoznaczną reputację; było/jest oceniane przez niektórych badaczy jako tzw. predatory publisher. Zdaniem recenzentki, być może warto w przyszłości podjąć próby publikacji w czasopismach które mają jednoznaczną reputację jeśli chodzi o procesy recenzenckie i edytorskie. Można sądzić, że zwiększy to również szansę podniesienia jakości tekstu w procesie recenzji i, w konsekwencji, uzyskany zostanie jeszcze bardziej znaczący wkład w naukę, a tekst będzie w większym stopniu rozpoznawany/cytowany przez innych badaczy.

Podsumowując, pozytywnie oceniam wkład dr Łucji Bieleninik w rozwój dyscypliny. Moja ocena oparta jest na trzech publikacjach (Bieleninik, Geretsegger i in., 2017; Bieleninik, Posserud i in., 2017; Bieleninik i Gold, 2021). Uważam, że prace Geretsegger i in (2017) i Crawford i in. (2017) nie są publikacjami ze znaczącym wkładem dr Bieleninik, w związku z czym wyłączam je z procesu oceny wkładu. Choć oceniany wkład dotyczy „tylko” 3 publikacji, jakość i znaczenie jednej z nich (Bieleninik, Geretsegger i in., 2017) jest wybitne, co jest dla recenzentki kluczowym argumentem przemawiającym za pozytywną oceną osiągnięcia dorobku.

3. Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

Poza pracami przedstawionymi w cyklu wskazanym jako osiągnięcie naukowe, Dr Bieleninik jest autorką licznych prac, w tym ponad 20 publikacji w czasopismach krajowych i międzynarodowych. Ogólnie, w bazie Scopus dr Bieleninik ma 26 publikacji (czyli 21 + 5 wskazanych w osiągnięciu), cytowanych w sumie 343 razy (index h = 8).

W dorobku tym znajduje się kilka metaanaliz, które opublikowane zostały w znaczących czasopismach międzynarodowych, takich jak *Journal of Music Therapy*, czy *Aging & Mental Health*. Wśród tych przeglądów są dwie bardzo znaczące publikacje, jedna zamieszczona w *Cochrane Reviews*, druga w *Pediatrics*. Szczególną uwagę recenzentki zwrócił artykuł Bieleninik i Ghetti in. (2016). Jest to niezwykle przekonująca, dobrze zrobiona i nowatorska metaanaliza efektywności muzykoterapii (zmienne wynikowe dotyczące zdrowia fizycznego i psychicznego u rodziców i u dzieci urodzonych przedwcześnie), wydana w wiodącym światowym periodyku, cytowana w bazie Scopus już 93 razy. Rozumiem, że praca ta z punktu widzenia Kandydatki mogła budzić wątpliwości dotyczące spójności z cyklem pięciu publikacji i dlatego nie zamieściła jej w tym cyklu. Kandydatka zaproponowała cykl publikacji które są bardzo spójne, biorąc pod uwagę wąsko i szczegółowo sformułowany temat. Przy nieco szerzej sformułowanym temacie (np. efektywności terapii stosowanej u dzieci z grupy z ASD lub grupy ryzyka dla ASD) można by dodać tą publikację do cyklu. Jest to kolejna praca w której rolę wiodącą pełniła dr Bieleninik, wnosząca znaczący wkład w wiedzę w zakresie efektywności muzykoterapii w odniesieniu do zmiennych wynikowych dotyczących zdrowia dziecka i dobrostanu rodzica. Na uwagę zwraca z jednej strony ograniczona efektywność terapii udokumentowana przez dr Bieleninik w tej publikacji, z drugiej zaś strony efekt diadyczny (uzyskany zarówno u rodzica jak i u dziecka). Pracę tą oceniam jako znaczący wkład w rozwój dyscypliny.

W dorobku znajdują się również prace które nie wysokich spełniają standardów jakości metodologii badań naukowych, w związku z czym znaczenie ich wyników jest trudne do oceny. Na przykład, do tej kategorii należą przeglądy nie spełniające standardów PRISMA (np. Lavendowski i Bieleninik, 2017), czy prace poglądowe niesystematycznie oceniające rozwój określonych form terapii w Polsce (np. Bieleninik i Ghettii, 2019); studia przypadku (Bieleninik i in., 2014); badania prowadzone w schemacie przekrojowym w małych, dogodnościowych próbach. Niestety, Kandydatka nie zawarła części z tych publikacji ani w materiałach elektronicznych udostępnionych recenzentce, ani w materiałach drukowanych, co znacząco utrudnia ich ocenę (przede wszystkim chodzi tu o teksty które ukazały się u czasopismach polskich wydawców).

Wśród publikacji można również znaleźć prace oryginalne (Bieleninik, Lutkiewicz i in., 2021), które stanowią skromny wkład w rozwój dyscypliny. Pomimo nowatorskiego tematu badań zastosowany schemat badań jest słaby (przekrojowy, korelacyjny), z nie do końca adekwatnymi analizami, np. prowadzonymi bez braku wzięcia pod uwagę tak zwanych wewnątrz-zależności występujących dla danych diadycznych (ang. interdependency), czy przy braku uwzględnienia hierarchicznej struktury danych.

Liczne prace dr Bieleninik powstały w ramach współpracy z ośrodkami badawczymi poza Polską (głównie zlokalizowanymi w Norwegii i Wielkiej Brytanii). Kandydatka posiada duże doświadczenie we współpracy w dużych międzynarodowych zespołach, realizujących kompleksowe projekty badawcze o wysokiej jakości i dużym znaczeniu dla rozwoju dyscypliny. Współpraca jest świetnie udokumentowana znaczącymi publikacjami międzynarodowymi.

Kandydatka brała również udział (w charakterze wykonawcy) w dwóch dużych projektach badawczych finansowanych przez *the Research Council of Norway*. Jest również członkiem kilku zespołów projektowych które nie pozyskały finansowania. Poza projektem finansowanym przez uczelnię macierzystą, Kandydatka nie zdobyła funduszy na finansowanie badań naukowych, aplikując jako kierownik projektu do instytucji zewnętrznych finansujących naukę, co jest słabością jej dorobku. Działania dr Bieleninik na rzecz środowiska akademickiego to między innymi 51 recenzji dla czasopism krajowych lub międzynarodowych, a także funkcje członkostwo w radach redakcyjnych czasopism wydawanych w Polsce lub wydawanych przez uprzednio wspomniane niejednoznacznie oceniane wydawnictwo MDPI.

Dr Bieleninik jest również zaangażowanym dydaktykiem, podejmuje zadania organizacyjne na rzecz środowiska akademickiego. Jest również laureatką nagród krajowych (nagroda im. Malewskiego, Komitet Nauk Psychologicznych PAN) i regionalnych (oddział PAN w Gdańsku).

Podsumowując, aktywność naukowa dr Bieleninik ma bardzo silne elementy (np. publikacje w *Pediatrics* czy *Cochrane Reviews*, które mają nowatorskie cele i świetną jakość) i szereg słabszych elementów (w tym publikacje o umiarkowanym lub małym wkładzie w rozwój dyscypliny ze względu na nie najwyższą jakość badań; brak samodzielnie pozyskanych funduszy na finansowanie nauki czy budowę własnego zespołu). W związku z tym, ogólnie, aktywność naukową można ocenić jako mającą kilka mocnych obszarów i znaczącą liczbę słabości. Z wahaniem oceniam dorobek jako pozytywny, przede wszystkim ze względu na obecność wymienionych bardzo dobrych prac badawczych.

4. Konkluzja

Podsumowując osiągnięcia naukowe i inne dokonania Pani dr Łucji Bieleninik, uważam iż przedstawione osiągnięcia są wystarczającym uzasadnieniem dla nadania stopnia doktora habilitowanego, zgodnie z kryteriami zawartymi w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r., „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 ze zm.). Pozytywną konkluzję formułuję z pewnym wahaniem, ze względu na nierówną jakość składowych dorobku naukowego Kandydatki. W podsumowaniu, silne strony zaprezentowanych osiągnięć naukowych przeważają nad jego słabościami.

Warszawa, 11 listopada 2021

Aleksandra Tuszaryńska